

JURYSDYCYJA (123) *sb f*

jurysdyccya (90), **jurysdykcyja** (33); *jurysdyccya ZapWar, Diar* (10), *GroicPorz* (3), *OrzList, RejPos, WujJud* (2), *WujJudConf, MycPrz, NiemObr* (4), *SarnStat* (57), *SkarKazSej* (7); *jurysdykcyja OrzRozm* (11), *OrzQuin* (5), *SkarJedn* (6), *GórnRozm* (2), *ActReg* (2), *WujNT, GrabPospR* (2); *jurysdyccya* : *jurysdykcyja PowodPr* (3 : 4).

-ri- (108), -ry- (15).

sg N jurysdyccyjã (13). ◇ *G jurysdyccyjéj* (36), *jurysdyccyji* (3), *skrót: jurys(d)*. (2). ◇ *D jurysdyccyjéj* (5), *jurysdyccyji* (1) *Diar*. ◇ *A jurysdyccyjã* (38). ◇ *I jurysdyccyjã* (8). ◇ *L jurysdyccyjéj* (6). ◇ *pl N jurysdyccyje* [*w tym zapis: -ę* (1)] (2). ◇ *G jurysdyccyj* (6). ◇ *A jurysdyccyj(e)* (1). ◇ *L jurysdyccyjach* (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII (z Cn) – XVIII w. s.v. jurystostwo.

1. *Władza, zwierzchność; moc orzekania w sprawach spornych; iurisdictio Cn [iurisdicio – moc, potestas iurisdictionis – moc państwa, potestas ordinis – kapłaństwa BartBydg; iurisdoctio – moc, państwo Mącz 179a; – sądzenie roków albo dopomaganie sprawiedliwości Mącz 179a; – sprawiedliwość, prawo Calep] (108) : Diar 57, 60; GroicPorz tv; MycPrz II C; SarnStat 26, 308, 367, 412, 422 (17); GrabPospR L3v, L4v; Podźmyź do skutkow/ czym R. P. y fámie łobie ádwerłarze w tym pomogli. Záhámowawłszy Iurifdiciã/ mieli iednymże právem náprãwić rząd y łprãwiedliwość półpolitego zgorłzenia. PowodPr 24; SkarKazSej 699b.*

jurysdyccya czyja (21): *gdyż to należy jurysdyccyji IKM, ut consuleret paci communi. Diar 62, 62, 87, 88; GroicPorz I3v; OrzRozm I3v [2 r.]; NiemObr 172; Podwoiewodźégo Iurisdicia, ściãga łie nietylko ná królewłkie poddãné, ále y ná Ziemłkie. SarnStat 235; QVINQVEVIRALIS álbo Kommifłarzów Iurifdiciã SarnStat 836, 204, 229, 243, 439, 418 (13).*

jurydyccya nad kim (8): *niczyjej iney jurysdyccyji nad sobã nie czujemy ani znać chcemy, jeno WKM Diar 87, 88; OrzRozm I3v; WujJudConf 153; NiemObr 169 [2 r.]; SarnStat 203, 485.*

W charakterystycznych połączeniach: jurysdyccya hetmańska (3), krolewska (3), podkomorska, sądowa, skarbowa, starościa (2), wojewodzina (2).

Zwroty: »jurysdyccyjã mieć nad [kim]« [szyk zmienny] (3): Henryká czwartego wygnawłszy/ Henryká piãtego łynã iego do tego przyćifnãł: iż iurisdicyey ktorã Cefãrzwowie nád Papieźmi miewãli/ włthępić mułł NiemObr 169; SarnStat 203, 485.

»jurysdyccyjã odprawowãć« (1): Cztérzy wrzędzy Woiewodze/ [...] zãmykáią w łobie Iurisdiciã łwoię odprawowãć wiernie SarnStat 230.

»[kogo komu] w jurysdyccyjã podawãć« (1): nie będziesz raczył nas inemu komu w jurysdyccyjã podawãć Diar 87.

»uchodzić jurysdyccyjej« (1): O poźogę przygodnã, y inné okolicznołci którę przy tym bywãią, iãko do kołciolów vćiekãią, iãko do Niemieckich włł vchodząc iurifdiciiey. naydźiełz. trzy Stãtuty. SarnStat 499.

»od jurysdyccyjej uchylãć się« (1): iefliby od nãłzéy iurisdiciiey chćieli łie vchylãć/ niechcãć łie w oné quęłtiie wdawãć: łkãzuiemy áby [...] za zwyciężone právem poczytãni byli. SarnStat 61.

»zawiełć jurysdykcyã« (1): á zaż by ty to chwãlił/ gdy by Stãrołtã Przemylki zãwiełiwłszy Iurisdiciã łwã do cztereich łat/ dãł tãk po Przemylkiey źiemi wywołãć OrzRozm I3v.

Wyrażenia: »fundowanie jurysdykcji; fundować jurysdykcją« [szyk 6 : 1] (5 : 2): Połtępek prawny zfrony granic dziedzictw przed fundowaniem Iurisdiciei. *SarnStat* 460; Mieysce ná polu gdzie dekret feruią, y Iuridicią funduią, *in ea securitate* iest iáko izbá łądowa ziemka. *SarnStat* 462, 456 [2 r.], 461 *żp*, 464, 465 *żp*.

»upadek jurysdykcji« (1): vpadkiem Iurisdikcyéy Królewskiéy/ rychło [P. Bóg] á frogo nád Polką mścić lye będzie. *OrzQuin* D2v.

Szeregi: »jurysdykcja i prawo« (1): wdavaiacz sia dobrovolnye w thę Iuridicią y prawo yle tylko ku they sprawie dzysieysey dobrovolnye a wgłosz zessnaly *ZapWar* 1548 nr 2668.

»subsellium albo jurysdykcja« (1): Exekucią czynić dekretow/ ktore przychodzą ták od Krolá Ie⁶⁰ M. iáko od innych subellia álbo Iuridiciei. *SarnStat* 542.

»jurysdykcja i władza« (1): A STATVTY NA WIERSZE DZIELONE, IURISDICIĄ ZAMKOWĄ WSZYSTKĘ Y WŁADZĄ, IASNIEY, NIZ DOTYCHMIAST BYŁO, OBIASNIAIĄ. *SarnStat* 479.

»zwierzchność i jurysdykcja« (1): przedsię łobie nád nimi zwierzchność/ y iurisdycją zachował *NiemObr* 169.

W przen (1) :

Zwrot: »wziąć [kogo] w jurysdykcją« (1): Iuż froga łmierz wzięła go w moc á w iurisdicią łwą *RejPos* 14v.

Szeregi »moc a jurysdykcja« (1): *RejPos* 14v *cf* *Zwrot*.

a. *O władzy kościelnej* (45) : Prawo łwe vtrácił [prymas]/ nádania mu pobrano/ Káplany iego wygnano/ Iuridicią włzytką wzgárdzono *OrzRozm* Kv; *WujJud* 152; *SkarJedn* 128, 261; NAd to/ zákázuiemy téż Ardziákonóm/ y Probołczóm/ y innym Praełátóm náłzény Dioeceliiéy/ którzy máią poruczoną Iuridicią/ áby wizytuiąc/ ná zwyłz nie wynošili podwysłzenia liczby/ która iest w prawie połtanowiona. *SarnStat* 212, 171; *SkarKazSej* 700b.

jurysdykcja czyja (19): *Diar* 52, 84; *OrzList* f2v; *OrzRozm* G4v, 14v; Skáziliłmy w Polłzce/ ná Seymie przelžłyrn Piotrkówkim/ Káplánowi naywyłzłemu Iurisdikcyą iego/ którą ón nie od ludzi/ ále od łámeo Bogá miał *OrzQuin* Z; *SkarJedn* 143, 262; *GórnRozm* 76; Sądy Duchowne odpráwowác/ wedle łwey Iuridiciei *SarnStat* 213. *Cf* *Zwroty*, *Wyrażenia*.

jurysdykcja czyja nad kim (1): To widzifz iż dla Iurisdikciey łwey nád Biskupem Cárogrockim Papieżowie gárdło kładli *SkarJedn* 141.

Zwroty: »jurysdykcji [czyjej] czołem bić« (1): A ták ia tym przykłádem będę Biskupá Przymyłłkiego/ zá Biskupá miał/ y Iurisdycvey iego czołem bić będę. *OrzList* f3.

»jurysdykcją odpráwować« (1): Sądy y Iuridicią łwą odpráwować, wedle Artykulów Prawu Duchownemu podległych. *SarnStat* 166.

»jurysdykcją [na kogo] rozciágać« (1): [Patryjarcha carogrodzki] Iurisdycją łwoię ná włzytki rošciágał/ iáko káždy z iego łiftow obaczyc może *SkarJedn* 194.

»jurysdykcją zawiesić« [szyk zmienny] (5): Tákże też náłz Arcybiskup/ z Biskupy twemi vczynił/ Iuridicią łwą do czterech lat záwiešł/ kácerzom łwobodę dał *OrzRozm* I3v, I3 [2 r.], I4v, Kv.

Wyrażenia: »jurysdykcją biskupia« (1): Imprirnis księżą swoję szlachta podawają pod jurysdykcją biskupią, aby biskupi swego šwięcenia kapłany instytuowali *Diar* 54.

»jurysdycją duchowna« [szyk 9 : 2] (11): *OrzQuin* D2v [2 r.], *Z marg*; *GórnRozm* D; *SarnStat* 1262; Iurisdictione Duchowney hámowanie według piśmá iest łámołowką niezbożną. *PowodPr* 21 *marg*, 23, 24, 42; P. Bog łąd kápłáńki y duchowną Iurisdictioną poštáwił/ y wynioł pierwey y wyższy niżli świecką *SkarKazSej* 703b, 700a.

»kápłáńska jurysdyccja« (2): *OrzRozm* G4v; łády kościelne y kápłáńka Iurisdictione zepłowána iest: zá czym łię wielkie łupiełtwá kościołow bożych wzniećiły *SkarKazSej* 703b.

»jurysdyccją kościelna« [szyk 2 : 1] (3): *PowodPr* 59; Práwo kościelną iurisdictioną płuiaće iáko złe iest. *SkarKazSej* 700a *marg*, 703b *marg*.

»sprawowanie jurysdyccjeje« (1): władza y zwirchność Kápłáńka/ dwoiáka iest: *Ordinis et Iurisdictionis*, to iest/ Swięceniá y Rzádeniá álbo Spráwowaniá Iurisdictione. *WujJud* 151v.

»jurysdyccją zwirchnia« (1): Był też Synod w Kártáginie/ ná którym domágáli łię trzy Biskupi Rzymscy [...] áby nád zbory w Afryce/ iurisdictioną zwirchnią mieć mogli *NiemObr* 59.

Szeregi: »[nie] panowanie ani jurysdyccja« (1): Ale iednák przeto żadnego pánowániá ani Iurisdictione nád inłzemi tákowy [papież] nie miewał/ żeby mu wolno nád włyłtkich zdánié co łtánowić álbo rołkázowác. *WujJudConf* 153.

»władza i jurysdyccja« (1): Ktorą władzą y iurisdictioną máią tákże Piotrowi potomkowie/ Rzymscy Papieżowie *WujNT* 60.

2. *System prawny* (14) : GDy obiedwie łtronie łá Gołłmi/ niepowinni przed Sędziem inłzey Iurisdictione/ to iest inłzego Práwá odpowiadác. *GroicPorz* m2v; *ActReg* 42; włyłtkie [obywatele] y káżdego z ofobná od Iurisdictione Wielkiego Księłtwá Litewłkiego ná wieki wypułczamy *SarnStat* 1038; Podłáńzánié z Litewłkiego Iurisdictione do Polłkiego przeniesieni. *SarnStat* 1038 *marg*, 5, 522, 612.

a. *Prawo koronne spisane w Statutach Sarnickiego w dwunastu tablicach (rozdziałach)* (7) : Gdyż káždéy Iurisdictione/ których iest dwánaście práwo iest ofobno á ofobno kuńłztownie iáko w łzkátułách łwych zówárté [...]. Bo w káždéy z tych iurisdictione zołobná/ ináklże iest pozwánié/ ináklzy process/ ináklza Exekucia. *SarnStat* *4; A iże W. M. Pánié Podkomorzy tym łłyniesz, y o tym świádectwo włyłtkich łudzi máłz, że biegłością práwá Koronnego we włyłtkich dwunáścié Iurisdictione, iákom ich wylczył, záledwie z W. M. tych czálów może kto zrównác *SarnStat* 550, 513, 877, 1226 [2 r.].

3. *Sąd, trybunał* (1) :

Zwrot: »jurysdyccje otworzyć« (1): Byłao tym Quaestia iesli Iurisdictione otworzyć *ActReg* 12.